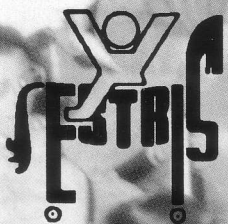

ESTRIS

D'EDUCACIÓ EN EL LLEURE I ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL

**TRAMAJOC:
Fira d'Entitats**

**OCTAVI FÚLLAT:
l'educació als anys 90**

*Tres moments per al dissabte
Les danses d'arreu del món a l'abast de tothom
Descoberta de l'alta muntanya a la Vall de Núria
La rondallística de J. Amades com a font d'activitats -III-*

TRAMAJOC, Fira d'Entitats: El Parc de Nadal de Vilanova

JOSEP MARIA CANYELLAS

D'uns anys ençà el nostre país ha pogut observar com durant les festes nadalenques han anat apareixent i proliferant diversos Parcs de Nadal en indrets ben diversos. Tots ells bàsicament adreçats a la infància i a la joventut amb l'objectiu d'omplir el temps de vacances escolars, que sovint no se sap aprofitar i s'acaba convertint en un temps mort.

Prenent originalment el referent del Saló de la Infància i de la Joventut de Barcelona, que s'inicià ara fa 27 anys, han anat seguint altres ciutats per bé que amb formulacions no sempre coincidents, sigui per context, recursos, infraestructura o per opció. Com a fenomen comú, però, val a destacar que en la majoria d'ells la iniciativa ha estat de l'administració pública -o organismes estretament vinculats- amb poques excepcions. En tot cas, el paper que hi tenen les associacions del territori corresponent sol ser bastant nul i en pocs casos són cridades a participar en l'organització i en la realització dels Parcs.

El fet que els ajuntaments hagin d'assumir l'organització d'aquestes activitats posa de relleu la situació de feblesa en què es troba la iniciativa social, i conseqüentment totes aquelles estructures de coordinació que podrien prendre el paper d'organitzadors d'activitats d'aquesta mena. I sovint, quan és l'administració pública qui pren aquest paper, tampoc s'hi observa cap destacat interès a promoure una acció conjunta amb les entitats de territori. Potser per por a perdre cotes de protagonisme, o per desconfiança envers la realitat del fet associatiu.

Les associacions haurien de ser protagonistes de la vida sociocultural

De fet, ampliant el camp de visió més enllà de les festes nadalenques, es constata que hem entrat en un període d'expansió del lleure. I tant el sector públic com el privat han ocupat els seus llocs, oferint uns productes ben revestits de qualitat. Enmig, però, el sector social -el de les entitats sense ànim de lucre- el que pot sentir-se com a més propi el camp del lleure, i el que millor pot transformar-lo en un lleure creatiu, participatiu, enriquidor i desinteressat, no ha fet el suficient esforç per a ocupar el lloc que li pertocaria, el de promotor i protagonista de gran part de la vida sociocultural, si més no a nivell de barri o ciutat.

La causa, un cop superada aquella desfeta dels quadres propis en el moment de creació de les administracions democràtiques, la podríem trobar en una manca d'hàbitus, de ganes de ser presents, de créixer, si es vol, tot plegat reforçat per dificultats diverses, tant a l'hora de trobar vies estables de finançament com per uns models de gestió de les associacions més pròpia d'altres temps. I també, i això és pitjor, en la manca de convicció, sobre el futur del fet associatiu i sobre les seves potencialitats. Això palesa fidelment l'encara profund sot on es troba la iniciativa social i on les associacions i grups ciutadans -cívics, socials, culturals...- van anar a raure tot seguit dels primers anys de transició democràtica.

Però si bé la dècada dels 80 es va caracteritzar per una forta atonia participativa, fruit de diversos factors coincidents (cansament i desencís després de la transició, crisi econòmica i potent individualisme, desfeta cultural dels valors de

la modernitat...), en els últims anys ja s'ha pogut apreciar la inflexió i creixent recuperació de l'interès per la vida social, per la cooperació i pel diàleg, que es manifesta a través de múltiples iniciatives que van des del voluntariat social fins al notable nou ímpetu de moltes entitats tradicionals. Fenomen complex que no pretenem ara analitzar sinó que citem per a emmarcar-hi el projecte de **TRAMAJOC**.

En el futur, hi ha qui augura que veurem com les democràcies representatives perdran força davant de vies de participació social més directa. El paper de les associacions serà fonamental davant de tantes tensions emergents com tota la problemàtica ecològica, cultural, ètnica, nacional, social... que se'ns acosta. Nogensmenys, en aquesta última dècada de segle, quan un dels reptes essencials per a les democràcies europees ha de ser la participació, cal tenir present que la motivació i la capacitat d'iniciativa per a bastir un nou nivell d'interacció que engresqui i que ens situï en una nova òrbita de participació han de venir condicionades per la vivacitat del propi teixit social, en tant que solament des de baix és viable la construcció dels àmbits reals de participació promovent les relacions interpersonals i unes actituds i ideals més positius i emprenedors.

Actualment la participació ha de ser un dels reptes essencials de les democràcies europees

ARRIBA EL 1r. PARC DE NADAL A VILANOVA

jo

FIRA D'ENTITATS DEL GARRAF
del 1 al 5 de Gener

PAVELLÓ MUNICIPAL D' ESPORTS
vilanova i la geltrú

PATROCINA
Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social

ORGANITZA
TEMA

AJUNTAMENT DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Ramon Carbonell

I les festes nadalenques aporten unes immenses possibilitats que sovint no han estat prou utilitzades. Aquests sotres lúdics que trenquen la monotonia de les ciutats poden ser marc de participació de diversos col·lectius ciutadans, grups, entitats o persones individuals, i aquestes activitats, amb un enfocament correcte des d'una perspectiva de dinamització sociocultural, poden establir nombrosos i qualitius mitjans de participació ciutadana, generant processos d'implicació. Amb aquesta òptica de projecte d'animació sociocultural i des d'una associació de Vilanova i la Geltrú, un equip ens vam posar a treballar per fer possible un Parc de Nadal a la nostra ciutat. I és aquesta l'experiència que a continuació us volem relatar. El fet, però, perdria riquesa si ens limitéssim a descriure l'activitat i no féssim cap referència al marc des de la qual s'ha projectat, al seu origen i a la seva gestació.

L'ENTORN

L'entorn sociocultural de la comarca del Garraf no dista massa del que es pot trobar a qualsevol altra comarca. Tot i així es fa imprescindible una mínima lectura prèvia de la situació sociocultural.

L'eix de tot problema l'hauríem de centrar en la poca implicació social de la gent, fet emmarcat en gran part per la passivitat inherent a la cultura del sistema i per un feble sentiment de pertinença a la col·lectivitat. Com a efectes immediats trobem manca de participació, insolidaritat, individualisme... A més, és una zona amb uns índexs considerables d'immigració, amb alguna zona de gran concentració, amb el que suposa de desconeixement de la cultura autòctona. El teixit social típic té problemes crònics manifestos, com ara:

- Nivells associatius baixos, teixit social feble i poc estructurat. Hi ha un elevat desconeixement social del fenomen associatiu, especialment greu a les zones d'immigració, però també a la resta, i no es valora la participació associativa, ni amb finalitats lúdiques ni d'autoorganització social.

- Sovint hi ha un concepte tancat de l'associacionisme, més proper al que seria una *colla* que desenvolupa els seus hobbies, que no pas a un col·lectiu que, a més de trobar en l'associació el seu espai de lleure, hi troba un espai de compromís social i de diàleg comunitari. Les associacions esdevenen cercles tancats on es fa difícil l'entrada de nova gent, i acaben tenint més de privades que no de socials.

Un Parc de Nadal pot ser un projecte d'intervenció sociocultural

- Falta de suport logístic. En alguns casos per poca o nul·la formació específica dels dirigents, o bé per manca de coordinació amb altres projectes similars, o també per no saber afrontar el repte de la professionalització compartida amb el voluntariat en entitats que podrien aspirar a una major obertura social.
- Contínua ruptura social, com a fenomen idiosincràtic i endèmic de la contrada, provocada per una manca de visió a llarg termini, per un major pes del present immediat més que no els grans projectes de futur, i sobretot per una profunda carència de sentit institucional.
- Desconeixement mutu, que porta a no coordinar iniciatives, a malbaratar esforços, i de vegades a un cert recel envers l'acció de l'altre.
- Funcionament molt puntual, amb poca continuïtat. Sovint centrat en el Carnaval. És difícil trobar projectes d'ample abast en el temps i l'espai. Un viure de renda del llegat del passat. Poca innovació, incapacitat d'arriscar-se en projectes d'envergadura, resignació a les condicions vigents.
- Respecte al món del lleure infantil i juvenil, a més dels problemes comuns, val a indicar la forta davallada soferta en un període breu a Vilanova i la Geltrú en què es va passar de 8 centres a 3 que n'hi ha actualment. La dificultat de generar un relleu generacional gradual n'és una causa evident.

Xavier Saumell

· A més cal tenir en compte el fet de ser una comarca territorialment closa, mal comunicada, petita i sense rerepaís, incapaç de generar una forta activitat ni econòmica ni cultural, i lenta a l'adaptació als nous corrents de tot tipus.

· Hi ha un perill evident de despersonalització pel fet de la immediata obertura a Barcelona amb nous mitjans de comunicació. Això pot provocar la invasió de segones residències, o de gent que treballi a Barcelona i visqui al Garraf. El canvi sociocultural serà inevitable i per evitar que aquesta immigració interior despersonalitzi el medi cal un teixit social estructurat i fort.

· Lligat amb aquest últim perill també cal destacar el risc de comercialització del temps lliure, d'envasar-lo, monopolitzar-lo, fer-ne una empresa de guanys econòmics -, a més, certament amb un futur prometedor...

L'ENTITAT

L'associació **THEMA - Serveis Socioculturals** va néixer fa un any i mig a Vilanova i la Geltrú com una proposta innovadora en el seu àmbit, que pretén mantenir un equilibri entre entitat social i entitat de serveis no lucrativa. **THEMA** ve a omplir un buit en l'espai associatiu i es planteja la dinamització sociocultural del medi com una pràctica intergeneracional, oberta i plural, transformadora del medi mitjançant la implicació personal i col·lectiva. **THEMA** vol oferir en el marc del lleure una oferta participativa i iniciadora de processos, caracteritzada per un profund respecte a tota iniciativa vigent, en la línia de cooperació per a fer possible un major i més operatiu desenvolupament comunitari.

THEMA té el seu origen en el pas natural del món del lleure infantil i juvenil al món de l'animació sociocultural, pràctica d'intervenció oberta a totes les edats però que conserva la mateixa voluntat i estil per dotar el temps lliure de sentit per a l'autorealització personal i col·lectiva, que potencia el voluntariat i la participació des del propi compromís social. Si es pretén un lleure amb sentit, educatiu, alliberador, amb valors, el voluntariat i l'associacionisme en general no poden perdre el tren del seu moment concret i no reaccionar davant el risc de comercialització del temps lliure. Per a nosaltres l'ASC no és una tecnologia social asèptica ni una activitat de gestió cultural sinó una intervenció social, cultural i educativa, amb voluntat

transformadora de la realitat amb les persones i amb les comunitats.

Els socis de **THEMA** -qualsevol persona amb inquietuds i iniciatives socioculturals- s'estructuren en diversos grups de treball que participen en projectes concrets segons els seus interessos. Així l'entitat va creixent a mesura que es van fent més projectes: l'*Escola del Mar* Tremall (Equipament d'Educació Ambiental del Garraf i Baix Penedès), *Programes d'Animació a Escola* (s'ofereixen a les escoles recursos pedagògics en el terreny del lleure i com a suport educatiu), *Projectes i Gestió d'Equipaments i Activitats* (Centres Cívics, Carnaval Infantil, Ludoteques...), *Tramajoc-Fira d'Entitats* (Parc de Nadal)...

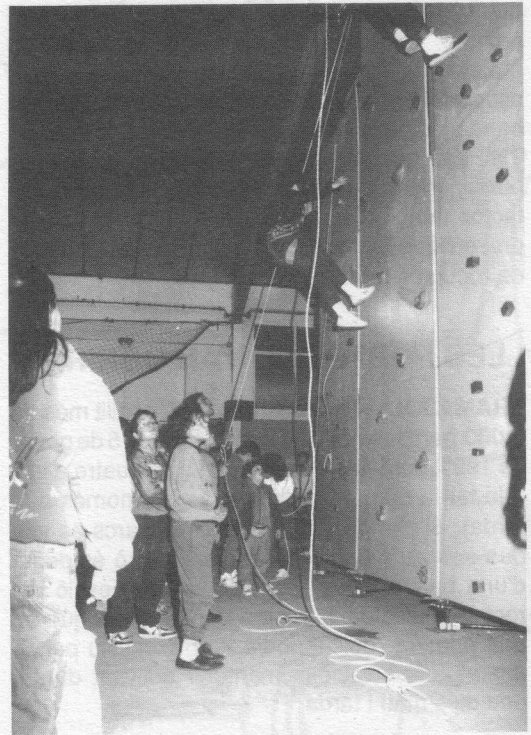
La nostra intenció és la de potenciar des de l'entitat un tipus d'activitat que promogui el fet associatiu i estimuli l'acció comunitària, de manera que els grups es puguin arribar a consolidar per a continuar elaborant diverses activitats de caire sociocultural.

No cal dir que si esteu interessats en el nostre projecte, o voleu conèixer-ne més a fons algun aspecte podeu posar-vos-hi en contacte (Av. Francesc Macià, 61, 9è, 1a, 08800 Vilanova i la Geltrú, Tel. 814.02.92).

L'ORIGEN DEL PROJECTE

D'acord amb els nostres objectius com a associació i davant el context que dibuixàvem al començament, es va reflexionar en dues línies que finalment varen convergir. D'una banda es pretenia oferir serveis a les entitats, programa en el qual continuem treballant amb la certesa que pot donar molt de si. Per altra banda s'entroncava amb la reflexió sobre vies d'avanç del lleure infantil i juvenil: després d'una època difícil, amb nombrosos alt-i-baixos, es fa feixuc per al moviment de lleure infantil i juvenil anat creixent, amb continuïtat i estabilitat, ampliant la seva oferta i, sobretot, intruduint-se a més sectors, arribant a tota la població, i amb el prestigi i valoració social que faria falta. Òbviament no existeix el desllorigador màgic que ho permeti d'immediat. Però cal avançar en un projecte que, en la línia de creixement apuntada, doni resposta a l'increment de la demanda social en el camp del lleure, i que tot relligant iniciatives disperses pugui esdevenir una intervenció en el territori feta des d'uns col·lectius amplis i plurals i que impregnin en el lleure la seva marca, el seu estil d'intervenció en el temps lliure.

El rocòdrom és l'activitat estrella que no pot faltar mai

Xavier Saumell

La proposta, doncs, era de fer un Parc de Nadal a la nostra comarca, amb la convicció que calia tirar-ho endavant des de les associacions, que cada una fes una oferta participativa d'activitat, taller, joc... Així donàvem resposta a l'objectiu de servei a l'associacionisme, en tant que vam creure oportú que l'activitat fos també un espai de promoció de les entitats sense ànim de lucre, on aquestes poguessin tenir el màxim protagonisme i poguessin fer activitats per als joves i infants. Tramajoc es constituïa com un projecte lúdic i alhora un marc comú de participació de tota la trama associativa (d'aquí el nom: *trama i joc*). Així és com es comença a gestar el projecte de Fira d'Entitats sense ànim de lucre.

Amb més d'un any d'antel·lació es convocaren les associacions per contrastar l'interès i les possibilitats reals. La més bona predisposició fou en tot moment de les entitats més obertes, amb més inquietuds i ganes de donar-se a conèixer, més activistes, mentre que moltes de les tradicionals en quedaven voluntàriament excloses (es constatava un cop més que és difícil trencar la inèrcia de concentrar tots els esforços cara enfora en el Carnaval i potser un cert recel envers les activitats dels altres). És necessari esmentar que les associacions no havien de

pagar cap quantitat per tenir un estand en el recinte; altrament hauria estat impossible el projecte, ja que la capacitat financera de les associacions sol ser bastant minsa. D'altra banda, dir que l'organització corria a càrrec de THEMA, que òbviament estava oberta a tota participació, ja que un altre plantejament en aquest factor també hauria dificultat prou si tenim present que l'altre problema principal és la manca de recursos humans disponibles.

I LES PORTES ES VAN OBRIR...

TRAMAJOC - Fira d'Entitats ha acollit més de 5.000 persones i s'ha celebrat de l'1 al 5 de gener de 1991, de deu a dues al matí i de quatre a vuit a la tarda (el primer dia es va obrir només a la tarda). Si comparem amb d'altres parcs es veu que equival a la meitat de dies. Això és degut d'una banda a les condicions de cessió del recinte municipal i, d'altra banda, al fet que en una primera edició podia ser excessiu per a moltes associacions mantenir activitat durant deu dies matí i tarda.

El **recinte** d'ubicació ha estat el Pavelló Municipal d'Esports, compost de dues pistes, i un envelat exterior (cedit per l'Agrupació de Balls Populars) per als espectacles, la qual cosa suma un total de 3.700 m².

Com a entitats **participants** hi havia associacions, federacions o coordinadores (Comissió d'Esplais, Federació d'Associacions per al Carnaval, Consell Comarcal de l'Esport) i institucions o ens públics (Departament de Benestar Social de la Generalitat, Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, Direcció General de Joventut, Canal Blau - Televisió de Vilanova, Comissió Municipal de Cultura Popular), a més de la presència del Diari de Vilanova. Les associacions estaven representades en tots els àmbits: esportives, culturals, recreatives, socials, pacifistes, ecologistes, educatives, de serveis, de veïns, folklòriques, polítiques juvenils, lúdiques, reivindicatives... L'equip organitzador era una comissió de THEMA composta per 5 persones.

L'**espai** estava repartit de la següent manera: una pista del polisportiu tenia una meitat amb **7 estands** de 16 m² més 2 de dobles dedicats a **tallers** mentre que l'altra meitat quedava reservada per a **activitats esportives** (dards, badminton, bàsquet, patinatge i altres jocs esportius) i de **lleure** a càrrec dels centres

Xavier Saumell

El Parc s'ha organitzat des d'una entitat de serveis sense ànim de lucre

d'esplai: La Capsa, Drac Màgic, La Geltrú i L'Esquitx. Aquesta pista acollia les activitats de més moviment i brugit.

L'altra pista, la central, estava pensada per a les activitats més calmades i de menys moviment (la guarderia, la ludoteca i altres estands). Damunt la pista central hi havia instal·lada una **guarderia** per a infants de dos a cinc anys de 90 m² equipada amb tota mena de joguines adequades a la seva edat i amb el seu propi equip de monitors. D'aquesta manera s'oferien espais i activitats per a totes les edats fins als joves alhora que es feia possible que les famílies que visitaven el Parc poguessin accedir a tot el recinte sense haver d'**arrossegar-hi** els més petits... Així es col·laborava a facilitar la participació familiar i a fer-la més agradable.

Al costat mateix de la guarderia s'havia construït un recinte de 150 m² per a la **ludoteca** (Ludoteca *La Bruixa* de la Comissió d'Esplais) dotada de gran quantitat i diversitat de joguines per a totes les edats i en la qual es permetia que pares i fills poguessin jugar plegats. Era l'espai on feien cap els qui ja havien tombat massa pels estands o que no era el primer dia que venien i ja es podien permetre d'estar més asserenats i asseure-s'hi una bona estona. Finalment, pel que fa a la pista central, cinc estands més, destinats a activitats més calmades (informació, institucionals, entrevistes, jocs, plató TV...).

Als laterals de la pista central acollien cinc estands més en una banda mentre que l'altra es destinava a un **rocòdrom** de doble paret (és una de les

activitats estrella que no pot faltar mai en un Parc...) de mans de monitors del GEAM de l'A. Excursionista Talaia. I en un gimnàs s'hi feia un taller de maquillatge, circ i acrobàcia a càrrec dels Germans Pataplaf.

A més de totes les múltiples activitats dels tallers (dibuix, maquillatge, titelles, xapes, guix, màscares, fanalets, jocs, retallables, pintar, scalètric, mòbils, premsa, muntatge fons submarí, escacs, plató de TV...) també hi havia un espectacle programat cada dia a mitja tarda a l'envelat. Així es va tenir l'oportunitat de participar amb el grup d'animació infantil Flic-Flac, veure els titelles d'Els Aquilinos, riure amb els Pallassos Xarop, i viure els contes escenificats de Cesc Serrat. Amb aquestes actuacions s'evitava que a les hores punta hi haguessin excessives aglomeracions a l'interior del recinte, especialment en els tallers. I divendres a la nit, ja per als més grandets, es va preparar un concert de rock amb Tradivàrius i U-tòpics.

L'últim dia es va fer un sorteig, amb la presència del conegut meteoròleg Eliseu Vilaclara, el qual va repartir una bicicleta, una panera, i molts altres regals (samarretes, jocs, pilotes...) cedits per diversos comerços locals.

Entre les personalitats que van visitar la Fira cal fer esment de l'Hble. Conseller de Benestar Social, Sr. Antoni Comas, que juntament amb l'alcalde de la ciutat, procediren a inaugurar la Fira. També ens acompanyà el Director General de Joventut, Sr. Josep Maria Vila.

El preu de l'entrada per a tot el dia era de 350

**Aquest tipus
d'activitats
ajuden a
crear
presència
social del
món
associatiu**

pessetes, que incloïa l'espectacle, i també es donava la possibilitat d'adquirir abonaments vàlids per a tots els dies al preu de mil pessetes.

Per tal d'informar el públic de les diferents possibilitats, actuacions, etc, per a trobar canalla perduda, per a evitar col·lapsaments i, si fos el cas, coordinar emergències, a més de l'equip de megafonia instal·lat a tot el recinte, hi havia un servei d'ordre format per voluntaris. Aquest **equip de voluntaris** estava format per cinquanta persones d'origens diversos però bàsicament vinculats al lleure infantil i juvenil, els quals es distingien pel fet d'anar tots equipats amb uns xandalls cedits per un prestigiós comerç local. A més, ens van acompanyar en aquesta experiència del Parc de Nadal vint voluntaris olímpics. El conjunt dels setanta voluntaris estaven repartits en equips de matí i de tarda i segons zones, coordinats pels responsables de zona. La seguretat interior es garantia amb la presència de la Creu Roja, la Policia Municipal, una empresa de vigilància, a més de tot l'equip de voluntaris.

La **propaganda** prèvia es va centrar en un estand a la Rambla Principal on s'anava informant i en uns calendaris i adhesius que es repartien. A més, s'han editat cartells genèrics, s'ha fet una falca publicitària radiofònica, un spot a Canal Blau (Televisió de Vilanova), pancartes, megafonia de cotxe, publicitat gràfica i un díptic encartat en el Diari de Vilanova, octavetes per als cotxes...). També cal fer esment de les entrades regalades a les aules de les escoles i a través de les emissores de ràdio. El dissabte anterior a l'inici del Parc un grup d'animació infantil va recórrer el centre de la ciutat mentre un equip de voluntaris repartien díptics.

ARA QUE JA HA PASSAT TOT

És palès el procés de recuperació del món associatiu que s'ha viscut en els darrers anys, i aquesta Fira d'Entitats ha servit, entre moltes altres coses, per a posar de manifest la vitalitat de molts col·lectius del teixit social, i per canalitzar aquesta voluntat de participació a través d'unes activitats desinteressades adreçades a un públic jove i infantil.

Per a molts joves i infants potser aquest ha estat el primer contacte amb alguna associació; un fet per si sol intranscendent, però que ajuda a crear

Xavier Saumell

aquesta imatge de presència social de les associacions. Per a moltes associacions potser també ha estat el primer contacte amb el lleure infantil i juvenil; que tingui continuïtat, perquè val la pena que els joves coneguin aquestes vies de participació arrelades al seu entorn immediat. En aquest sentit, una de les accions que es volen intensificar de cara a la pròxima edició és la relació amb les escoles, sobretot de cara a facilitar un programa de coneixement de la realitat sociocultural de la comarca.

El Parc de Nadal ha servit perquè molts joves i infants passessin unes bones festes dins aquest muntatge, que cal millorar molt, diversificar en activitats i destinataris, revestir més adequadament, augmentar en participants i assistents, i també guanyar en espai i ampliar la durada (cal fer el doble de dies per a rendibilitzar la infraestructura necessària). Però també ha servit per a iniciar un projecte que presenti una oferta diferent per al temps lliure.

Cal valorar positivament l'èxit assolit i felicitar tots aquells que hi havien dipositat la seva confiança. S'ha aconseguit de fer la primera Fira d'Entitats, en la qual hi han pres part més de 30 col·lectius diversos -la gran majoria des del voluntariat- cosa que representa un volum d'unes dues-centes persones.

Respecte a l'organització, sempre abunden els aspectes a millorar després d'un primer any, però en línies generals tot ha funcionat com estava previst. Així com en la primera edició s'ha optat per un equip reduït, que obligava a forçar més la màquina però permetia controlar el desenvolupament de més a prop, en endavant i d'acord amb l'experiència obtinguda caldrà obrir l'equip organitzador a més gent que hi estigui interessada i en vulgui formar part. Els equips de voluntaris, amb més temps i després d'haver-ho viscut, també podran col·laborar en el disseny i programació de les seves zones. I, pel que fa a les entitats i institucions, se'ls convida a participar activament a través d'un Consell Assessor; cal ser plenament conscients, però, que en les condicions actuals, un projecte d'aquesta mena no hauria quallat si s'hagués volgut realitzar des d'un inici conjuntament entre tots. Es fa necessari que algú prengui el paper de la direcció, alhora que sàpiga donar el màxim protagonisme als altres.

Amb aquesta Fira d'Entitats, TRAMAJOC ha estat la punta de llança que ha obert un possible camí que no sabem si algú altre seguirà. Calia fer aquest primer pas, en especial per demostrar que és factible. En tot cas, i sigui amb l'activitat que sigui, ens omplirà de satisfacció veure que altres iniciatives que posen tota la seva confiança i il·lusió en la societat civil prenen cos arreu i col·laboren a fer de la participació i l'esforç constant un pilar de reconstrucció nacional i de creixement humà. ■

JOSEP MARIA CANYELLAS